

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

EVALUATION OF FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

Корбутяк А.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Марусяк Х.І.

студент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Стаття присвячена розкриттю сутності і значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Досліджено фактори впливу на стійкість фінансового стану, а також основні методи її діагностики. Проаналізовано фінансову стійкість українських підприємств відповідно до видів економічної діяльності та запропоновано систему заходів для її підвищення.

Ключові слова: стійкість, стабільність, фінансова стійкість, управління, механізм правління підприємством, управління фінансовою стійкістю.

Статья посвящена раскрытию сущности и значения финансовой устойчивости субъектов хозяйствования. Исследованы факторы влияния на устойчивость финансового состояния, а также основные методы ее диагностики. Проанализирована финансовая устойчивость украинских предприятий в соответствии с видами экономической деятельности и предложена система мер для ее повышения.

Ключевые слова: устойчивость, стабильность, финансовая устойчивость, управление, механизм правления предприятием, управление финансовой устойчивостью.

The article is dedicated to reveal the nature and importance of financial stability of company. The factors of influence on the stability of the financial condition and basic methods of diagnostics are examined. The financial stability of Ukrainian enterprises according to economic activities and the system of measures for its improvement are analyzed.

Keywords: stability, stability, financial stability, management, the mechanism of corporate governance, financial sustainability management.

Постановка проблеми. Забезпечення механізму фінансової стійкості підприємства стає сьогодні найбільш важливим і актуальним питанням управління, а також забезпечує основу стабільного функціонування та розвитку підприємства. Низький рівень фінансової стійкості може привести до недостатньої платоспроможності підприємства або взагалі її відсутності. Управління фінансовою стійкістю є одним із основних елементів управління фінансового менеджменту на підприємстві. Від рівня фінансової стійкості підприємства залежить його спроможність оновлювати техніку, формувати резерв виробничих потужностей, запаси товарно-матеріальних цінностей тощо. Фінансово стійкі підприємства мають переваги перед іншими підприємствами цієї ж галузі у залученні інвестицій, виборі постачальників, підборі ква-

ліфікованих кадрів. Тому буде доцільним провести аналіз фінансової стійкості українських підприємств відповідно до видів економічної діяльності та запропонувати шляхи її покращення. Якщо у вітчизняних підприємств відсутні ефективні методи і засоби щодо забезпечення фінансової стійкості, то це є одним із чинників кризових явищ в українській економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розроблення методологічних і методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства зробили вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти, такі як М. Білик [2], І. Балабанов [1, с. 146], М. Коробов [3, с. 242], Л. Лахтіонова [4, с. 56], М. Родіонова [7, с. 87], Г. Савицька [8, с. 505] та інші.

Незважаючи на попередні дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених

щодо оцінки фінансової стійкості підприємства та управління нею, недостатньо вивченими залишаються питання співвідношення фінансової стійкості та інших характеристик фінансового стану підприємства.

Мета статті полягає в аналізі сучасних тенденцій обсягів власних оборотних коштів підприємств України, обґрунтуванні економічної сутності фінансової стійкості підприємства, а також визначенні основних шляхів її забезпечення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Тому необхідним є пошук шляхів досягнення певного ступеня фінансової стійкості підприємства. Для забезпечення фінансової стабільності функціонування підприємства у перспективі необхідно визначати конкретний рівень фінансової стійкості та здійснювати її кількісну оцінку. Велике значення мають визначення «певного ступеня» фінансової стійкості, низки чинників, що зумовлюють межу стійкості, обґрунтованості методичних підходів до її оцінки, особливо в умовах економіки кризового періоду. Кожне підприємство має визначити межу своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може привести до його неплатоспроможності, а надлишкова – сприятиме створенню «зайвих» запасів та резервів, у зв'язку з чим зростуть витрати на їх утримання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства [6, с. 131].

Г.В. Савицька [8, с. 505] зазначає: «Фінансова стійкість підприємства – це здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику».

В умовах нестабільної економіки підприємство може легко втратити фінансову стійкість. Передумови втрати фінансової стійкості різноманітні. Ними є результати взаємодії численних факторів, що можуть бути як залежними від підприємства, так і незалежними від його діяльності.

Для визначення фінансової стійкості підприємства застосовуються різні методи, які містять низку показників, що логічно та повно дають характеристику усім процесам, що здійснюються на підприємстві. Ці показники поділяються на узагальнюючі та часткові і допомагають адекватно оцінити фінансову стійкість підприємства [5, с. 150].

Одним з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентоздатного виробництва. Самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи

підприємства, яка зможе забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення. Використовуючи прибуток, підприємство може не лише погасити свої зобов'язання перед бюджетом, банками та іншими підприємствами й організаціями, а й інвестувати засоби в нове будівництво, реконструкцію чи модернізацію наявного устаткування або заміну його прогресивнішим. При цьому для досягнення і підтримання фінансової стійкості важливий не тільки абсолютний обсяг прибутку, а й його рівень щодо вкладеного капіталу підприємства або затрат, тобто рентабельність [5, с. 198].

Величина і динаміка рентабельності з погляду фінансової стійкості характеризує ступінь ділової активності підприємства та його фінансове благополуччя.

Значний практичний інтерес має вирішення питання про кількісні характеристики фінансової стійкості підприємства, іншими словами, за яких саме показників фінансовий стан підприємства можна вважати стійким. Його можна вважати стійким, якщо воно покриває власними оборотними засобами не менш ніж 50% фінансових ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності, ефективно й цілеспрямовано використовує фінансові ресурси, дотримується фінансової, кредитної і розрахункової дисципліни, тобто платоспроможне.

У підприємства, що має низький рівень фінансової стійкості, спостерігається спад ділової активності, рентабельності та віддачі наявних активів. Збитковість фінансово-господарської діяльності свідчить про те, що підприємство перебуває під загрозою банкрутства. Однак це не означає, що будь-яке збиткове підприємство негайно збанкрутує. Збитковість може бути тимчасовою, і не виключено, що керівництво й менеджери підприємства знайдуть ефективні рішення і виведуть підприємство з фінансової кризи. Проте і наявність високої фінансової стійкості не забезпечує від банкрутства.

Розглянемо фінансову стійкість підприємств України залежно від видів економічної діяльності протягом 2009–2015 рр. за допомогою динаміки обсягу власних оборотних коштів українських підприємств, що наведено у табл. 1.

Більшість галузей мають негативні значення власного оборотного капіталу. Винятком є сільське господарство та фінансова і страхова діяльність. Значення цього показника для підприємства пов'язане не лише з характеристикою співвідношення оборотних активів і пасивів та деякою гарантією ліквідності, а й із характером і причинами його змін і тим безпосереднім впливом, який вони здійснюють на перспективну платоспроможність підприємства [9].

Дослідивши забезпечення фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах та осо-

**Наявність власних оборотних коштів підприємств України за 2009–2015 рр., млн грн
[складено автором на основі [9, с. 50–51]]**

-1-	-2-	-3-	-4-	-5-	-6-	-7-	-8-
Вид економічної діяльності	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
сільське, лісове та рибне господарство	6523,3	23 558,5	37 333,5	46 318,2	38 877,7	44 548	104 157
промисловість	-136 022	-173 988	-194 978	-276 896	311 797	-478 576	-675 100
будівництво	-34 034,9	-34 525	-41 865	-65 992	-73 931	-81 727	-114 148
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	-93 552,6	-76 983	-86 883	-80 182	-120 005	-188 712	-278 256
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	-57 597,3	-58 979	-64 146	-53 701	-68 628	-92 216	-163 606
тимчасове розміщення й організація харчування	-5836,6	-6181,9	-8055,5	-11 087	-11 786	-15 651	-23 076
фінансова та страхова діяльність	21 873,9	113 295	123 586	127 314	120 608	17 574,2	15 381
освіта	-10	-16,7	-43,3	-18,8	-47,7	-49	-251,7
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-2546,4	-3004,8	-3557,1	-3558	-3822,1	-3951,4	-5141,5

бливості її функціонування, можемо виокремити основні напрями її вдосконалення:

1) покращення управління власними оборотними коштами, які є найбільш істотним фактором підвищення фінансової стійкості підприємства. Стратегічними цілями такого управління мають бути оптимізація обсягів, забезпечення ліквідності балансу, прискорення оборотності, забезпечення інфляційної захищеності, зниження вартості формування;

2) розроблення ефективної політики управління грошовими потоками, яка певною мірою залежить від організації оперативного фінансового планування;

3) створення системи фінансового контролінгу на підприємстві, що включає визначення об'єкта контролінгу; визначення видів і сфер контролінгу; формування системи пріоритетів показників, що контролюються; розроблення системи кількісних стандартів контролю; побудову системи моніторингу фінансових показників; формування системи алгоритмів дій щодо усунення відхилень.

Проаналізувавши фінансову стійкість вітчизняних підприємств, можна запропонувати такі шляхи збільшення їхнього власного оборотного капіталу, як:

– оптимальне співвідношення власного і позикового капіталу підприємства, яке забезпечить мінімальний ризик за максимальної рентабельності;

– забезпечення оперативного механізму фінансового планування - системи заходів, спрямованих на зменшення фінансових зобов'язань та на збільшення грошових активів;

– поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення та прискорення реалізації товарної продукції.

Висновки. Особливості функціонування механізму забезпечення фінансової стійкості підприємств зумовлені багатогалузевою діяльністю та специфікою внутрісистемних фінансових відносин. Успішне функціонування механізму забезпечення фінансової стійкості підприємств можливе лише за умови реалізації політики управління власними оборотними коштами; вибору ефективної політики управління грошовими потоками; організації внутрішнього фінансового контролю на підприємстві. Умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку, тому вирішення цієї потреби потребує подальшого дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы і статистика, 1997. – 477 с.
2. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навчальний посібник. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2001. 378 с.
4. Лахтіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2011. – 880 с.

5. Партин Г.О. Особливості впливу чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.8. – С. 275–279.
6. Петрович Й.М. Економіка виробничого підприємництва. Навчальний посібник./ За ред. Й.М. Петровича. 3-тє вид., випр. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 405 с.
7. Родіонова Л.А. Концептуальні засади вивчення історії економіки та економічної думки // Вища школа. – 2012. – № 2. – С. 87–93.
8. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: підруч. / Г.В. Савицька. – 7-е вид., випр. – Мн.: Нове видавництво 2013. – 704 с.
9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>